

# KULTUURI ERIALADE (MUUSIKA, KUNST, TANTS) JÄRELKASV

---

VALDKONNA TÖÖTAJATE JA JUHTIDE NÄGEMUS HETKESEISUST  
JA OOTUSED TULEVIKUKS

---

BALTI UURINGUTE INSTITUUT

2025

# Huvihariduse töötajate taustainfo<sup>1</sup>

- Eestis on hinnanguliselt 5330 osa- või täiskoormusega huvikooli õpetajat.<sup>2</sup>
- Ehkki huvikoole nähakse pigem noortevaldkonna osana, näitas valdkonna uuring, et huvikooli töötajaskond peab end pigem haridustöötajateks.

## TÖÖTAJASKONNA SOOLINE, EALINE JA HARIDUSLIK JAOTUS

- Huvihariduse (HH) töötajaskonnas domineerivad keskealised ja vanemad naised. 73% töötajatest on naised, 54% töötajatest on vanemad kui 45-aastased.
- 81% HH töötajatest on kõrgharitud, 61% on magistri- või doktorikraadiga, 5% on üldkeskhariduse või madalama haridusega.



## TÖÖVORM JA STAAŽ

- Enamik töötajaist (76%) töötab ühel töökohal, ligi veerand aga kahel või enamal kohal.
- Valdavalt töötatakse töölepinguga: 84% töölepinguga, 16% võlaõigusliku lepinguga.
- HH töötajate seas on palju nii kogenud kui alustavaid õpetajaid: 36% on töötanud üle 10 aasta, 20% alla ühe aasta ja 19% 1-3 aastat.



## ASUKOHT

- 29% huvikooli õpetajatest töötab Tallinnas ja 16% Harjumaal.

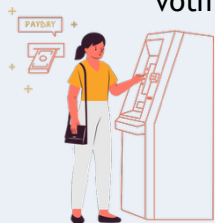


<sup>1</sup> Alljärgnevad registriandmed ja küsitlusandmed pärinevad 2022. aastast ning seda uuringu "Eesti noortevaldkonna töötajaskonna töötingimused" tulemustest. Kui ei ole teisiti märgitud, on tegemist registriandmete põhjal tehtud arvutustega. Vt aruannet <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/Eesti-noortevaldkonna-tootajaskonna-tootingimused-5.pdf>

<sup>2</sup> Tegemist on huvikoolide üldarvuga, mitte üksnes kultuuri valdkonna huvikoolidega.

## HUVIHARIDUSE TÖÖTAJATE PALK

- **2022. aastal oli 14% HH töötajate, kes töötasid 0,75 või suurema koormusega, brutokuutasu kuni 700 eurot** (miinimumpalk Eestis oli samal ajal 584 eurot kuus). Veerand töötajatest sai 2022. aastal palka vahemikus 1001–1300 eurot ja 16% töötajatest 701–1000 eurot.
- **Vaid 30% HH töötajatest sai 2022. aastal palka üle 1500 euro,** kusjuures Eesti keskmine brutokuupalk oli uuringu tegemise ajal (2021. aastal) 1548 eurot.
- **Poolte HH töötajate palk ei küündinud põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäärani** (2021. aastal 1315 eurot). Sellist erinevust palgatasemes tajutakse ebaõiglasena, sest huvikooli õpetaja töö sarnaneb üldhariduskooli õpetaja omaga ning nõuab spetsiifilist kutset.
- Küsitluses ütlesid mõned juhid, et jätavad üldse palga välja võtmata, sest vahendeid on liiga vähe.



- **75% küsitletud HH juhtidest nimetas võimetust palgatõusuks asutuse suurima probleemina.**

## PALGATASEME SEOTUS KVALIFIKATSIOONIGA

- Ehkki 86% HH töötajatest pidas küsitluses erialast kvalifikatsiooni vajalikuks, uskus vaid 40% töötajatest ja 54% tööandjatest palgataseme ning kvalifikatsiooni seosesse.
- Üksnes 24% erahuvikoolide töötajatest märkis, et nende palgatase on seotud erialase kvalifikatsiooniga. Tööandjad pidasid kvalifikatsiooni oluliseks värbamisel, kuid vähem palga määramisel.



# Huviharidus ja kultuuri erialade järelkasv numbrites

Järgnevalt on välja toodud haridusstatistikat koondava keskkonna HaridusSilm andmed muusika ja kunsti valdkonna huvihariduse ning kutse- ja kõrghariduses õppijate ja lõpetanute kohta.<sup>3</sup>

## HUVIHARIDUSE ARENG VIIMASE 10 AASTA JOOKSUL

(vt tabel)

- Huvikoolide hulk ja nendes õppijate arv on suurenenud: võrreldes 10 aasta taguse ajaga on koolide hulk 22% ja õppimiste arv 38% suurem.
- Eraomandis olevaid huvikoole on nüüd rohkem: 10 aastaga on eraomandi osakaal suurenenud 12 protsendipunkti: 46%-lt 58%-ni.
- Õppekavasid on 10 aastaga veidi lisandunud, seejuures märkimisväärne tõus toimus 2018/2019 ja suurim langus 2023/2024. õppeaastal.
- Huvikoolide õpetajate arv on veidi suurenenud, seejuures selgemalt alates 2018. aastast. Tõenäoliselt on täiskoormusesse arvestatuna huvikoolide õpetajate koormus suurenenud vähem, sest üha enam töötatakse mitmel kohal ja osalise koormusega.
- Valdkonnas õpivad valdavalt tüdrukud: poisid moodustavad napilt üle veerandi õppijatest.

Muusika ja kunsti valdkonna huviharidus							
Õppeaasta	Huvi-koolide arv	Huvi-koolide % eraomandis	Õppimised kokku	Õppimiste % eraomandis	Poiste osakaal	Õppekavade arv	Peda-googide arv
2015/16	227	46%	33 837	35%	28%	1556	2485
2016/17	219	48%	33 276	37%	28%	1520	2394
2017/18	227	48%	34 137	37%	27%	1553	2470
2018/19	253	52%	38 330	39%	27%	1722	2833
2019/20	255	53%	41 692	42%	27%	1801	2956
2020/21	258	55%	41 518	47%	27%	1827	2999
2021/22	261	56%	43 109	50%	27%	1866	2989
2022/23	270	57%	45 278	50%	27%	1897	2976
2023/24	277	58%	46 567	51%	26%	1672	3196
2024/25	-	-	-	-	-	1626	2879

Andmed: HaridusSilm.

<sup>3</sup> Andmed: HaridusSilm. <https://haridussilm.ee>

## ÕPPIJATE JA LÕPETANUTE HULK KUTSE- JA KÕRGHARIDUSE MUUSIKA, KUNSTI JA TANTSU ERIALADEL (vt tabel)

- **Kõrghariduses** varieerub vastuvõtt aastati, kuid on viimase kümne aasta jooksul **üldjoontes samaks jäänud**.
- **Kutsehariduses** on vastuvõtt kümne aasta jooksul **veidi suurenenud**.
- **Kõrghariduses** on vahemikus 2015–2024 lõpetajate ja sisseastujate suhe 0,75 lõpetajat ühe sisseastuja kohta; **kutsehariduses** 0,6 lõpetajat ühe sisseastuja kohta. **Seega ei ole kõrghariduses õpinguid lõpetanud keskmiselt iga neljas ja kutsehariduses keskmiselt kaks viiest alustanud.**

Õppeaasta	Kõrgharidus			Kutseharidus		
	Õppurite arv	Vastuvõetute arv	Lõpetajate arv	Õppurite arv	Vastuvõetute arv	Lõpetajate arv
2015/16	2905	761	641	587	222	110
2016/17	2885	915	614	619	229	110
2017/18	2768	776	613	635	221	122
2018/19	2925	968	572	613	209	126
2019/20	2948	854	639	647	241	155
2020/21	2916	830	625	655	256	190
2021/22	2891	805	670	639	241	156
2022/23	2833	853	601	652	245	156
2023/24	2785	787	690	713	292	164
2024/25	2814	917	-	741	278	-
<b>KOKKU</b>	<b>28 670</b>	<b>8466</b>	<b>5665</b>	<b>6501</b>	<b>2434</b>	<b>1289</b>

**Andmed:** HaridusSilm. Statistilises ülevaates on esindatud: kutseharidusest G. Otsa nim Tallinna Muusikakool (kuni 2021/22), Tallinna Balletikool (kuni 2021/22), Tallinna Muusika- ja Balletikool (alates 2022/23), Heino Elleri Muusikakool, Tartu Kunstikool; kõrgharidusest Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Kõrgem Kunstikool Pallas, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool

# Kultuuri erialade järelkasv: intervjuud

## MUUSIKA, KUNSTI JA TANTSU ERIALADE HUVIHARIDUSE NING KUTSE- JA KÕRGKOOLOIDE ESINDAJATE ARVAMUSED

Järgnevad tähelepanekud pärinevad 2024. aasta lõpus kultuuri erialade (tants, muusika ja kunst) järelkasvu uuringus tehtud intervjuudest õpetajate ja koolijuhtidega.<sup>4</sup> Intervjueeritavad esindasid nii kutse- ja kõrgkoolide, huvikoolide kui ka huvikoolide liitude nägemust. Seitsme fookusrühma või individuaalintervjuu jooksul vesteldi seitsme kunstialade kõrgkooli, nelja kutsekooli, kuue huvikooli ja kolme kõnealuse eriala katusorganisatsiooni esindajatega.

*Esmalt on infolehtedel toodud ära muusika, kunsti ja tantsu valdkonna tähelepanekud, millele järgneb koondvaade kõigi kolme ala ühisosa kohta. Esitatud on kokkuvõtavad tähelepanekud peamistest kitsaskohtadest eri haridustasemete sidususes, huvihariduse rollist valdkonna järelkasvus, liikumisest eri haridustasemete ja tööturu vahel, olulisematest muutustest ja trendidest viimase kümne aasta jooksul huvihariduses, sh selle tasemes. Välja on toodud ka mõned intervjueeritavate tsitaadid ja konkreetsemad ettepanekud, vastavalt kokkuleppele ei analüüsinud neid uurijad ega lisanud enda poolt ettepanekuid.*

<sup>4</sup> Vt Kultuuri erialade järelkasvu uuringu kirjeldust siit: <https://www.ibs.ee/projektid/kultuuri-erialade-haridustee-uuring-tants-muusika-kunst/>

## MUUSIKA



### PEAMISED KITSASKOHAD ERI HARIDUSTASEMETE SIDUSUSES JA HH ROLL JÄRELKASVUS

- Võimalikult laialdase kaasatuse ja andekate märkamise vastuolu. HH püüdleb võimalikult suure osaluse poole, kuid andekamate noorte süstemaatiline tuvastamine ja suunamine järgmisele tasemele pole järjekindel ning sõltub huvikoolide initsiatiivist ja võimalustest.
- Muusikakoolide tase ja ressursside kättesaadavus sõltub piirkonnast ja võrgustikust. Edukad partnerlussuhted (nt Tartu I muusikakool ja H. Elleri muusikakool) võimaldavad õppijale sujuvat üleminekut, kuid samaväärne võrgustik ei kata Eestit ühtlaselt.
- Osa muusikaliike on huvikoolides alaesindatud, vähendades vastavate erialade järelkasvu kvaliteeti ja mitmekesisust.



„Huvikoolide osas on meil mure see, et meie pakutavatel erialadel huviharidust liiga palju ei anta. Žanrid, mida meie esindame, on huvikoolides tagaplaanil. Õpilased, kes on saanud enne kooli sisseastumist nt kuskil pärimusmuusika bändis mängida, kipuvad olema paremad õpilased.“

- Üleminekute struktuurne „tühimik“. Muusikakoolis õppija teekond lõpeb tavaliselt seitsme aasta möödudes ega paku noorele liikumisvõimalust otse kutse- ega kõrgharidusse, süvendades motivatsioonilangust ja soodustades võimaliku järelkasvu kadu.



„Koostööd on vähe. Eri haridusastmed peaksid tegutsema ja kirjutama strateegiaid koos. Meil peaks olema ühtlasem ja kaasatum süsteem.“

## HUVIHARIDUSE ASJAKOHASUS, LIIKUMINE ERI HARIDUSTASEMETE JA TÖÖTURU VAHEL

- Tugeva praktilise fookusega kutsekoolid annavad küll suurepärased oskused, kuid lõpetajad ei liigu sageli edasi akadeemilisse kõrgharidusse, mistõttu jääb erialane kompetentsiarendus pooleli.
- Kuigi enamik MUBA ja H.Elleri Muusikakooli lõpetajaid jätkab õpinguid erialases kõrghariduses, liigub osa noori teistesse valdkondadesse – kas töövõimaluste piiratuse või arusaama tõttu, et professionaalne muusikukarjäär ei pruugi olla nende tee.



„Need, kes õpingute ajal mõistavad, et professionaalne karjäär pole neile, leiavad tee koolist välja tavaliselt enne lõpetamist.“

- Spetsialiseeritud õppeasutused eeldavad distsiplineeritud 5-päevast õpet, samas kui erastuudiod käsitlevad õppijat pigem „kliendina“ ning pakuvad paindlikumat ja pingevabamat programmi.



Integreeritud ainekavad ning VÕTA laiem rakendamine võiksid vähendada dubleerivat õpikoormust ja võimaldada õpilastel siduda huviala formaalõpingutega.<sup>5</sup>

- Erastuudiotite ja paljude huvikoolide “rõõmukeskne” lähenemine rahuldab harrastaja ootusi, kuid ei taga süstemaatilist tehnilist arengut ega valmista õppureid ette professionaalseteks väljakutseteks.
- Noored spetsialistid eelistavad paindlikke erastuudioid, jättes traditsioonilised muusikakoolid õpetajatest ilma; HH õpetaja staatus ja palk jäävad üldhariduse omast madalamaks, mis süvendab järelkasvu puudujääki.
- Erastuudioid ei kata ühtne seadusandlus ega kvalifikatsiooninõuded, mis tekitab kvaliteedipõhise ebakindluse ja võib piirata õpilaste potentsiaali.
- Kuna üldhariduse muusikaõpetajad on enamasti huviharidusliku taustaga, jääb õppe sidumine kutse- ja kõrgkoolidega nõrgaks, mis vähendab õpilase õpitee terviklikkust.



Avalik arutelu aitaks vähendada laste ja vanemate stressi ja hirmu, et muusikaõpingute tõttu kannatab laste haridus.

- Valdav enamus HH-st toetub klassikalisele repertuaarile, mis ei peegelda tööturu laienevat nõudlust eri stiilide järele ega aita hoida noorte huvi pikemat aega muusikaõpingute juures.

<sup>5</sup> Siin ja edaspidi on välja toodud valdkonna töötajate ettepanekud.

- **Kutse- ja kõrgharidusasutused eeldavad õppijalt professionaalsuse suunas liikumist;** HH keskendub pigem muusikalise identiteedi kujundamisele, jättes karjäärinõustamise pigem tagaplaanile.
- Märkimisväärne osa muusikakoolidest kasutab endiselt **traditsioonilisi õpetamismeetodeid ja keskenduvad klassikalisele muusikale,** rütmi- ja kaasaegse muusika õpet on vähe. **Kutse- ja kõrgkoolid ootavad paindlikumat lähenemist juba HH tasandil.**

### ARENG VIIMASE 10 AASTA JOOKSUL

- **Solfedžo ja teooria nõrk alus.** Viimase kümnendi vastuvõtueksamid näitavad, et ligikaudu pooltel sisseastujatest jääb muusikateooria tase alla ootuste; kõrg- ja kutsekoolid soovivad tugevamat üldmuusikalist ettevalmistust ning pakuvad omalt poolt täiendkoolitusi ja mikro kvalifikatsioone taseme ühtlustamiseks.
- **Huvikoolide noorte esindatus kõrgemal tasemel tehnilisi oskusi nõudvatel konkurssidel on kahanenud,** mistõttu on noored EMTA ja H. Elleri muusikakooli jaoks vähem nähtavad.



Huviharidus peaks motiveerima õpilasi end konkurssidel proovile panema

- Suuremates linnades on õpetajate järelkasv ja valikuvõimalused paranenud, väiksemates piirkondades on ressursinappus süvenenud.
- Valdkonnas tegutsejate hinnangul on viimase 10 aastaga tõusnud tipptasemel õppe kvaliteet, samas kui keskmine tase on jäänud samaks või isegi langenud. Kõrg- ja kutsekoolid ootavad

laiapõhjalisemat ning ühtlasemat järelkasvu, et vältida „pudelikaela” parimate õpilaste ja “ülejäanute” vahel.



Riik ja KOV-id peaksid tagama minimaalsed standardid, et vältida kvaliteedilõhe edasist süvenemist.

### TASEMETE ERISTAMINE (SÜVENDATUD VS TAVAÕPE)

- Kuna süvaõppes domineerib klassikaline repertuaar jäävad eemale noored, kelle huvialad (eriti rütmimuusika) jäävad siin katmata.
- „Õpilane kui klient” vs distsiplineeritud süvaõpe. Tavaõppe (sh erastuudiot) “rõõmukeskne” lähenemine meelitab laiapindset osalust, kuid madalam koormus pärsib meisterlikkuse kujunemist. Süvendatud õpe (nt MUBA ballett) demonstreerib, et igapäevane süsteemne töö toob professionaalsele tööturule (teatrid, õpetajad) lähemale, ent nõuab lapse ja pere põhjalikku pühendumust.
- Mõlema mudeli (süvendatud ja tavaõppe) puhul oodatakse üldpädevuste, digitaalse kirjaoskuse ja loova reflektiivsuse teadvustatud arendamist: noored peavad suutma kohaneda mitmekesise karjääriga, mis võib elu jooksul korduvalt muutuda.
- Eri tasandite ametlik kinnitamine ning sellega seotud rahastus- ja kvalifikatsiooninõuded on seni välja arendamata. Ilma nendeta jätkub palgalõhe ja motiveeritud õpetajate väljavool erastuudiotesse, mis ohustab süvendatud õppe kvaliteeti. Kritiseerijad rõhutavad, et olenemata süsteemi kihistumisest peab igal tasemel õpetama pädev professionaal; tasandite kehtestamine üksi ei paranda õpetajate nappust ega tõsta nende staatust.

# KUNST



## PEAMISED KITSASKOHAD ERI HARIDUSTASEMETE SIDUSUSES JA HH ROLL JÄRELKASVUS

- **Kunst kui inimõigus:** HH peab looma igal pool üle Eesti võimalused eneseväljenduseks. See ei tohiks jääda üksnes eliidi pärusmaaks.
- **Laiapõhjaline kättesaadavus:** koolijuhid rõhutavad, et erialadega saab alustada ka 15+ vanuses, kuid gümnaasiumiastmes noored tavaliselt kaugenevad huviharidusest.
- HH on õpilase vabast tahtest lähtuv „motivatsioonilabor“, kus kujunev motivatsioon ja visioon võiks üle kanduda ka ülejäänud koolisüsteemi.
- Kunstihariduse kolmikfookus: **visuaalne kirjaoskus + tehnika + kriitiline taj**u = loovad ja mõtleavad isiksused.
- Kunstikooli roll on läbi aegade olnud võtta vastu tundlikke inimesi, kes on ühiskonna ja muutuste suhtes vastuvõtlikud. HH pakub **sisulist, sotsiaalset ja vaimset turgutust**, mis silub formaalhariduse pingeid ning annab noortele lisaks vaimse tervise edendamisele eduelamuse. Samas vajavad õpetajad ettevalmistust ja oskuseid noorte mitmekülgseks toetamiseks.



„Mina usun sellesse, et mitte kunst kui privileeg, vaid kunst kui igäühe õigus.“

## HUVIHARIDUSE ASJAKOHAUS, LIIKUMINE ERI HARIDUSTASEMETE JA TÖÖTURU VAHEL

- Kunstialade kutsekoolide õppekavad on suuresti kujundatud töömaailma vajadusi arvestades.
- Kunstikoolide ümarlauad ja laagrid seovad süsteemi: need loovad silla põhikoolist kutse- ja kõrgkoolini.
- Pärast põhikooli kunstiharidus enamasti katkeb. Gümnaasium ei täida seda auku: seal õpitakse kunstitundides pigem kunstiajalugu ja -teooriat.

## ARENG VIIMASE 10 AASTA JOOKSUL

- Viimase 10-20 aasta trend näeb ette **samaaegset töötamist ja õppimist**. Tihti läheb õpilaste jaoks praktika sujuvalt üle tööks.
- Kutseharidusreform on kunstialase kutsehariduse viinud **varasemast kutsele keskendumisest üldpädevuste arendamise suunas**.
- Kunsti- ja disainivaldkonna õpilaste **tase on viimase kümnendi jooksul märgatavalt tõusnud**: tugevaid kutsekoolidesse sisseastujaid on rohkem, kui neile kohti jagub.

## HUVIHARIDUSE TASE

- Kunstikoolis kinnistunud maneerid võivad kõrgkooli katsetel, kus väärtustatakse vabamõtlemist ja originaalsust, andekatele noortele ebaõiglaselt takistuseks osutada.



Kunstiõpe gümnaasiumiastmes vajab ümberkorraldust, sisulise kultuuriteadlikkuse kasvatamise ja käelise tegevuse mahu tõstmist.

- Huvikool saab olla kunstitudengite hüppelauaks, nt praktiseerivad Viljandi kultuuriakadeemia butafooria tudengid Viljandi kunstikoolis. Paikades, kus läheduses pole kunstierialade kõrg- ja kutsekoole, jääb tasemetevaheline sünergia kättesaamatuks.



Tuleks korraldada ja toetada kunstikoolide õpilaste külaskäike kõrg- ja kutsekoolidesse, et ootusi täpsemalt tutvustada ja vastastikke pettumusi eos vähendada.

- Kunstihariduses eristuvad selgelt Ida-Virumaa venekeelsed Eesti noored, kes on väga motiveeritud ja kel on tugev "kunstinälg". See ilmneb eriti kutse- ja kõrghariduse tasemel.



Huvihariduse õpetajad, kes tahavad omandada lisakvalifikatsiooni, peaksid sellele saama riiklikku toetust.

## TASEMETE ERISTAMINE (SÜVENDATUD VSTAVAÕPE)

- Vabaõpet võiks rahastada KOV-i tasandil, tuues partneritena mängu ka lapsevanemad ja kogukonna toetajad.
- Kõrgkoolide vaatest peaks HH tõstma noorte kultuuriteadlikkust: süvendatud kunstierialavalik võib tulla pärast seda, aluse ladumist.

- Süvenev paus huvi- ja kõrghariduse vahel tekitab ohtliku talendikao ja professionaalse kultuurivälja "vaesumise".
- Valdonna töötajad leiavad, et üldharidusest saaks osa õpiväljundeid suunata huvikooli ja rahastada seda formaalharidusega sarnaselt.

# TANTS



## PEAMISED KITSASKOHAD ERI HARIDUSTASEMETE SIDUSUSES JA HH ROLL JÄRELKASVUS

- Osa kunstikoole integreerib teadlikult kultuuripädevusi, aidates noortel mõtestada kunsti ja ühiskonda laiemalt.
- **Ühiskondlik tasand:** HH, eriti kunstide haridus hoiab üleval Eesti kultuuri, kasvatab kunstipublikut ja loob ise kultuurisünnimusi. Ilma tugeva HH-ta ei ole võimalik tagada kõrgetasemel kultuurivaldkonna jätkusuutlikkust.
- **HH kui riigikaitse:** Väikestes paikades toimivad rahvatantsu- ja muud tantsurühmad peremudelina, kus eri põlvkonnad vahetavad omavahel kogemusi, nägemusi ja õpivad üksteist paremini mõistma.



„Ma väidan, et igapäevases vaates huviharidus ongi pigem see, mis hoiab meie noori ja lapsi inimestena. Muidu me sukeldume nutitelefonesse ja meil kaob oskus rääkida, luua, olla, näha, mõista.“

## HUVIHARIDUSE ASJAKOHAUS, LIIKUMINE ERI HARIDUSTASEMETE JA TÖÖTURU VAHEL

- Ühe kunstikooli juhi hinnangul ei peagi HH tingimata tööturule suunama, vaid peaks looma tugeva vundamendi, millele saab rajada nii professionaalse kui mitteprofessionaalse loovtegevuse.

- MUBA õpetab tantsijaid välja teatritesse tööle asumiseks, lõpetajad avavad oma stuudioid või lähevad huvikoolidesse õpetama või vabakutseliseks projektidesse – **kõik lõpetajad jätkavad tantsu valdkonnas.** Eesti teatrite balletitrupid on enamasti esimene valik, aga konkurents (mh välismaalastega) on tihe.
- Kuna mõned erakoolide ja -studiote õpetajad soovivad andekaid õpilasi hoida enda juures (neid mitte edasi õppima suunates), **ei pruugi silmapaistvate õpilaste potentsiaal täielikult realiseeruda.**
- Mõningate tantsuvormide, näiteks balleti puhul tuleb kasuks Eesti väiksus. **Tõenäosus silma jääda ja õpinguid kõrgemal tasemel jätkata on tõsise huvi korral suur.**
- **Poole balletistuudiumi pealt ei saa enam MUBAse astuda, nii ei ole HH süsteemist tulnud talentidel professionaliseerumise võimalust.**
- **Eestis ei ole professionaalse balleti alast kõrgharidust.** Selles, kas MUBA lõpetajad saavad Balti filmi, meedia ja kunstide instituudis (BFM) balletis edasi areneda, arvamused lahknevad.
- **Pärast kaasaegse tantsu õppesuuna sulgemist MUBA-s puudub Eestis vastava ala kutseharidus.** Tantsuharidusel on õigus olla osa kutseharidusest.
- Kõrgkooli tantsu erialale sisseastujad on väga motiveeritud. **Paremini sobituvad ja saavad hakkama need tudengid, kes on varem HH-s saanud kokku puutuda eri tantsustiilidega ja kel on laiem silmaring.** Huvikoolidelt oodatakse teadlikult oma rolli tunnetavate tantsijate koolitamist.

- Senini on eelprofessionaalsete programmide ja valdkonna partnerlussuhete eest vastutanud peamiselt **Eesti Tantsuagentuur**; KuM-i **tegevustoetusteta** tekib tõenäoliselt **tõsine tühimik**.
- Tugevate tantsukoolide vilistlased jätkavad peamiselt Euroopas tantsijatena või loojatena (kultuurkapitali toetustega) ja mõned suunduvad BFM-i koreograafia erialale, kuid **Eestis ei ole tantsijatele tööd ja oma stuudiot rajada on äärmiselt keeruline**.



- **Piirkondlik ebavõrdsus**. Tallinnas on haridustasemed paremini võrgustunud kui mujal. Nii praktikale kui tööle asutakse tutvuste kaudu pigem Tallinna. Samas on mujal Eestis kvalifitseeritud õpetajatest suur puudus.
- **HH-s valitseb õpetajate puudus**. Noorema astme juhendamiseks nõutakse suurt pädevust, kuid **kutse- ja kõrgkoolide lõpetajad ei soovi madala tasu ja kehvast konkurentsivõime tõttu huviharidusse tööle minna**. Seetõttu eelistatakse erialaväliseid töid või välismaal töötamist.
- **Riiklik toetussüsteem on ebastabiilne**. Järelkasv sõltub riikliku toe olemasolust: vaid rahvatantsul on palgatoetus.



Tantsuõpetajaid tuleks koolitada koostöös huvikoolidega ning tants peaks olema esindatud ka kutsehariduses.

## ARENG VIIMASE 10 AASTA JOOKSUL

- Valdtkonnas on fookus liikunud rohkem **projekti- ja teenusepõhisusele**, kuid see on toonud kaasa killustatuse ja nõrgendanud süsteemsust valdkonnas.



Luu tuleks riiklik klassifikatsioonisüsteem ja siduda see KOV-i rahastusskeemidega. Samuti oleks vaja tantsuõpetajate palgatoetust ja ligipääsu tantsusaalidele.



Järelkasvu eest peaks vastutama riik, mitte KOV ega tänased õpetajad. Puudub HH strateegia ja pikema Valdkond vajab ühtlustatud arusaama kvaliteedist ja selgeid arengusuundi, et tagada ühtlasem tase ja usaldusväärne süsteem.

## HUVIHARIDUSE TASE

- Tantsuvaldkonna üldine tase on tänu uutele konkurssidele ja festivalidele märkimisväärselt tõusnud ning osalistevaheline suhtlus ja koostöö on tihenunud. Samas on valdkonna kvaliteet muutunud ebastabiilsemaks, kuna puudub riiklikult kehtestatud raamistik ja ühtsed kvaliteedikriteeriumid.
- Balletis on ilmnenud **noorte koordinatsioonivõime ja füüsilise vastupidavuse nõrgenemine**, mida süvendavad ilmselt digimaailm ja üldise liikumisaktiivsuse vähenemine. Samuti on halvenenud noorte vaimne heaolu ja stressitaluvus.
- Huvikooli tasandil on **süsteemse tagasiside puudus ja ootus järgmistelt haridustasemetelt**. Kõrgkoolides oodatakse, et huvikoolides töötaksid kutsestandardiga õpetajad, mh selleks, et

kõrgkooli astunud noore tantsija tervis ei kannataks kehva õpetaja tõttu. **Tantsukoolide juhid** aga tunnetavad, et tantsuõpetajaid ei koolita keegi, küll aga antakse kõrghariduse tasandil noortele hea baas tantsu loomiseks ja mõtestamiseks.

- **Kõrgkooli** astuvad enamasti tugevate tantsukoolide lõpetajad, kus on mh ligipääs eri tantsustiilidele. **Sisseastujate tase on 10 aastaga tõusnud**, eriti mitmekülguses (vähem tantsutehnikas).



Liikumise puhul räägitakse ainult spordist. Tantsuvaldkonna propageerimise kaudu saaks aga palju rohkem lapsi ja noori liikuma suunata. Samuti tuleks rääkida rohkem tantsust kui teraapiavahendist.

- **Eriti struktureerimata on olukord lasteaedades**, kus tegutseb palju erialase ettevalmistuseta õpetajaid ning puudub süsteemne järelevalve õpetamise kvaliteedi üle.
- Tantsu HH **juhtimiskvaliteedile** ei ole piisavalt tähelepanu pööratud: puuduvad arengu- ja järelkasvu programmid (nagu on olemas formaalhariduses). Ka juhtide järelkasv on puudulik.
- **Tuntakse vajadust eri tasemel nõuete järele koolidele ja stuudiotele**, kriteeriumite puudus rikub kvaliteetsete koolide mainet ja kvaliteeti. Tegijad eristavad tugevalt tantsu kui kunsti ja tantsu kui kommertsit ning leiavad, et mõlemale peaks jääma oma koht, lapsed ja vanemad peaksid saama adekvaatset infot, mille põhjal valikuid teha.

- **10 aastaga on olukord paranenud**: huvikoolid ja huviliit on ise välja töötanud kvaliteetse tantsu HH põhimõtted, mida levitatakse kohtumistel ja koolitustel.

## TASEMETE ERISTAMINE (SÜVENDATUD VS TAVAÕPE)

Huvikoolidel on ootus, et tasandid oleksid eristatud ja eri fookusega:

1. **vabaHH**: kogukondlik ühistegevus ja erinevate huvialadega kokkupuutumise pind
2. **põhiHH**: loob pinnase tugevuste süsteemseks arenguks, loomingulise isiksuse kujunemine
3. **eelprofessionaalne HH**: süvahuvi, tulevased professionaalid



Eelprofessionaalne huviharidus vajab mõtestamist riiklikul tasandil.

- **Eratantsukoolidel ei ole raha, et luua ise süsteemne eelprofessionaalne õpe**, seda ei suuda rahastada ka lapsevanemad.
- **Noorte arv, kes on valmis süvendatult kunstivaldkonda õppima asuma, on vähenemas ning uuel põlvkonnal on elus palju valikuid**; süvaõppe osakaal langeb drastiliselt ja see hakkab mõjutama ka üldist kultuuri professionaalsust.

# Kunst, muusika ja tants: ühised tähelepanekud

- Formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimine on alles algusjärgus; edendamiseks on vaja riiklikku tuge, selgeid juhiseid ja koolidevahelist koostööd.
  - Ühised eesmärgid kutse- ja huvihariduses on olemas, kuid koostöö võiks olla süsteemsem. Eriti vajatakse paremat sidusust huvihariduse ja kõrghariduse vahel.
  - HH-s puuduvad kokkulepitud standardid, ehkki neist on väga pikalt juttu olnud.
  - Muusika, tantsu ja kunsti valdkonnas puuduvad motiveerivad tingimused, et kõrg- või kutseharidusega spetsialist valiks huvihariduskooli õpetajatöö. Riik ei aita praegu ületada kuristikku, kus kutsumus ja professionaalne ettevalmistus põrkub madala palga ja ebastabiilsusega. Tulemuseks on see, et noor õpetaja loobub erialasest unistusest ja suundub hoopis üldhariduskooli, kus ootavad kindel palk ja selgem tööraam.
  - Õppekavad ja strateegiad on kooskõlastamata. Eri haridusastmetel koostatakse arengukavasid eraldi, mistõttu puudub ühine visioon, sidus kompetentsiraamistik ning eriala õpilaste koordineeritud liikumistee.
- Põhikooli lõppedes kaob paljudel noortel side HH ja õpitud erialaga: struktureeritud jätkupakkumiste puudumine vähendab alale jäämise tõenäosust.
  - Noorte arusaam piiratud töövõimalustest valdkonnas ja HH õpetajate madalad palgad suunavad osa noortest varakult teistele erialadele, mis vähendab valdkonda sisenevate spetsialistide arvu ja mitmekesisust.
  - Kõrgem haridustase näeb huvikooli kui peamist järelkasvukanalit. HH esindajad ootavad selgeid raamvõrgustikke, juhendamist ja ressursse, et vastata kõrgkoolide kasvavatele nõudmistele.
  - Kutse- ja kõrgkoolid ootavad, et HH tuvastaks ja vormiks juba varases eas tehniliselt võimeka järelkasvu; huvikoolide põhieesmärk on tihti aga laialdane osalus ja loomisrõõm ning neil ei pruugi olla ressursi arendada moodsama kaasava suuna kõrval ka intensiivnet süvaõpet.
  - Täiendkoolitused, valdkonna vajaduste kaardistamine ja sektorite endi poolne ühiste standardite loomine on HH taset tõstnud, kuid endiselt oodatakse ühtlustavaid regulatsioone ja stabiilset rahastust.



„Muusikakoolide ja laiemalt huvikoolide formaat on jäänud pidama 1960ndate seitsmeaastase põhikooli formaati.”

- Suur osa huvikoolidest (eriti muusikavaldkonnas) töötab ENSV ajal välja töötatud mudeli alusel. Õppeprogramm kestab enamasti 7 aastat, jättes õpiteele augu järgmise võimaliku haridusastme eel.

- Improvisatsiooni, digilahendusi ja integreeritud õpistruktuure kasutatakse juhuslikult, mistõttu ei arene õpilastel piisavalt tööturul hinnatud loome- ja koostööoskused.
- **Puudub selge tasandstruktuur kui järelkasvu garantiisüsteem:** kolmeastmeline mudel (vabahuviharidus → põhivuhiharidus → eelprofessionaalne õpe) aitaks õpilasel ja lapsevanemal eristada harrastuslikku huvi eesmärgipärasest ettevalmistusest ning looks loogilise tee kutse- või kõrgharidusse. Tasandite pooldajad rõhutavad, et eelprofessionaalse taseme doteerimine peaks olema Kultuuriministeeriumi (KuM) haldusalas, sest see on otseselt seotud valdkonna järelkasvu tagamisega.



„Huviharidus on n-ö aluspinnas, kus luuakse huvi Eesti kultuuri vastu, kunstide vastu, elus toimuva mõtestamise vastu. Seal areneb oskus märgata ja oskus seda läbi loomingu väljendada, teiste inimestega suhelda läbi kunsti.”

- Huvikool ei ole üksnes „kõrvaltegevus”, mis täidab vaba aega. See maandab koolipingeid, pakub kuuluvustunnet ja loob tugeva suhtlusvõrgustiku, säilitades samas haridusliku kvaliteedi.
- **HH kasvatab tulevast kultuuripublikut ja -loojaid, hoides Eesti kultuuriruumi elujõulisena.**
- Sektori töötajad hindavad, et ministeeriumite vastutus kunstialade järelkasvu tagamiseks on väga piiratud ja langeb haridus- ja teadusministeeriumi (HTM) ja KuM-i vahele. HH sõltub liialt kohalike omavalitsuste poliitikast.
- Oluline on tagada, et kõik lapsed saaksid võimaluse osaleda HH-s endale sobilikul tasemel nii et hobiharidusel ei oleks süvaharidusest

kehvem maine. Süvaõppe kõrval peavad säilima ka võrdsus ja ligipääsetavus. Selgelt eristatud tasanditega süsteem annaks noorele võimaluse pingeavamaks eneseotsinguks.